ישראל

המלחמה שלא נסתיימה

מאז הותרה הצגתם של סרטי קולנוע דוברי גרמנית בישראל, הציפו גרמנים מכל הסוגים את מסכי הארץ. צופי הקולנוע הישראליים זוכים לראות גרמנים טובים וגרמנים רעים, אותם משחקים שחקנים גרמנים טובים ורעים, כולל גם כמה שחקנים שהיו בשעתם חברי המפלגה הנאצית. שום גוף לא קם לזעוק נגד עובדה זו.

גם כאשר מופיעים על הבד הישראלי מדים נאציים, אין איש מתמרמר על כך — בתנאי שהשחקנים הלובשים מדים אלה יגלמו את הטיפוס של החיה הנאצית האכזרית וצמאת־הדם. אך ברגע בו מופיע שחקן הלובש מדים נאציים, בדמותו של חייל גרמני אנושי, אדם המבצע את הפקודות המוטלות עליו למרות שאין הוא תמיד משלים עמן, מתעורר מיד המצפון הלאומי במקומות רבים.

במקרים מעין אלה רגיש המצפון הלאומי ביחוד אצל אותו חבר אנשים מקרי, המהה את המועצה הישראלית לביקורת

כראנדז כ„כפירי אריות"
האם יש גרמני טוב?

סרטים. כל גילוי אנושי מצד חייל גרמני עובר על ידם ביקורת חמורה, ובדרך כלל מגיעות דמויות אלה לקהל, כשהן מתוקנות על־ידי הצנזורה. לעיתים קרובות פוסלת הצנזורה סרטים שלימים בגלל טיפוסים כאלה. אחד מהסרטים האלה היה סרטה של חברת פוקס המאה העשרים האמריקאית, כפירי אריות.

ספר מוך סרט. כפירי אריות הם חייליהם וקציניהם של הצבאות הנאצי והאמריקאי במלחמת העולם השניה, כפי שהם מצויירים בספרו של הסופר היהודי־אמריקאי אירווין שאו. בעיבודו של הבמאי דימיטרי דימיטריק, שונה הסרט מהמקור. החייל הגרמני כריסטיאן (מרלון ברנדו), חסיד המלחמה ומאורגנותיה בספרו של שאו, הופך בסרט לחסיד אומות העולם, שונא נאצים בעל שאר־רוח הומני.

החייל היהודי האמריקאי נות אקרמן (מונטגומרי קליפט) הופך בסרט לדמות אפיזודית כמעט, המוצגת אמנם באור חיובי אולם מאבדת את חוש־השדרה המוצק שלה. בספר נהרג החייל היהודי בידי הגרמני, כשהוא מנסה להציל את חברו. בסרט, הוא נשאר בחיים.

בכללו מטשטש הסרט ככל האפשר את מעשי הנאצים במלחמה. תמונות הזוועה המלחמתיות בשדה־הקרב של צפון אפריקה משמשות אמנם תעמולה פציפיסטית, אך מעשי הזוועה של הנאצים כנגד העם היהודי צרפתי הכבוש מוצגים רק כדי לשמש רקע מתאים לסלידתו של כריסטיאן־ברנדו ממעשי הנאצים.

בסיכומו של דבר: כפירי אריות אינו פחות או יותר נאצי מהרבה סרטים אחרים, דוגמת האויב במצולות שהוצג רק לפני שבוע בתל־אביב, למרות שמושרים בו שירים נאציים ומופיעה בו תמונתו של היטלר.

17 נגד 27. הצנזורה הישראלית החליטה תחילה לפסול את הצגתו של הסרט בארץ. הסביר יושב־ראש המועצה לביקורת סרטים זאב מיליון: „הסרט מעורר את בעית הנאצים בגרמניה, ומסתמנת בו המגמה לטהר את החייל הגרמני." רק כאשר נתקלה המועצה, עקב איסור הצגת הסרט, במחאות חריפות, החליטה לדון בענין מחדש.

44 אנשי ציבור, שופטים, ח"כים, סופרים ועתונאים הוזמנו השבוע לחזות בסרט בהצגה פרטית, ולחוות את דעתם על איסור או התרת הקרנתו. „זהו חילול הרגשות של אנשים שעברו את השואה," קרא אחד העתונאים. „אחוז הגרמנים הטובים הוא קטן, עלינו למחות נגד עצם ייצור הסרט!" טען הסופר ברוך קרוא. „אסור להציג סרט המראה גרמני טוב אחד, שדומקא הוא נהרג בידי יהודי!" קבע ח"כ חירות יוסף שופמן.

אולם דעת הרוב היתה אחרת. „יש גם גרמנים טובים," הסביר נשיא בית המשפט המחוזי בתל־אביב הד"ר זאב צלטנר. „הנאצים רצחו את אבי," זיעזע השופט את הקהל באגלוי אישי, „אולם אני ואימי ניצלנו בידי קצינים גרמנים במלחמת העולם הראשונה." 27 איש הביעו את דעתם בעד הצגת הסרט, 17 נגדה.

סרטים

מאריה הקדושה

רוז ברנד (ארמון דויד, תל־אביב; גרמניה־איטליה) בנוי כולו על תופעת־טבע נדירה אחת: חיוכה של מאריה של, הבוקע בין הדמעות כמו שמש בין העננים.

הסיפור הוא מן הסוג שהלהיב את הקוראים לפני 50 שנה: עוזרת־בית כפרית (מאריה של) נכנסת למיטת בעל־הבית, עוברת משם לפועל נואף (ראף ואלונה), שידו האחת עושה במלאכה והשניה אוחזת בשל. אחרי שהרתה ללדת, מפקירים אותה שני המאהבים, ודומקא מספר 3, טיפוס דתי מרגיז וחדל־אישים, מגלה בלבו את אצילות־הנפש הדרושה כדי ללכת אחרי של, שהפילה את ולדה.

כל זה יכול היה להיות סרט שיגרתי ומלודרמתי, לולא אישיותה המקסימה של של, המסוגלת להוציא מעין של דמעות גם מלב של סלע. גם בדמות העוזרת העוברת ממיטה למיטה, היא נשארת מאריה הקדושה והבלתי־מחוללת, המקבלת על עצמה את יסורי האנושות כולה.

תדריך

אלה הסרטים המוצגים בשבוע זה בערי הארץ, אשר העולם הזה ממליץ לראותם:

● **לילות קביריה** (צפון, תל־אביב) — פדריקו פליני מציג באור פיוטי פרצים בעולמה של פרוצה, הנופלת קרבן לפרצופים הפורצים את חלומותיה, רגשותיה ורכושה.

● **הפאריסאית** (מגדלור, תל־אביב) — בריג'יט בארדו מגלה את חולשות הממשל הצרפתי, בטרם עלה דה־גול לשלטון.

● **הארדים והשחור** (פריז, תל־אביב) — יצירת המופת של סטנדל, בנוסח קול־נועי שאינו נופל ברמתו מרמת היצירה הספרותית.

● **ציד המכשפות** (אורלי, חיפה) — תוספת צרפתית של מין וחושניות, למחזהו הסמלי־אידיאולוגי של ארתור מילר, וצילום אמנותי בשחור־לבן, מסתכמים בסרט עז־רושם נגד האי־סובלנות.

● **מאזני צדק** (אורגיל, ירושלים) — הגרי פונדה ועוד 11 אנשים נזעמים מסתגרים בחדר, כדי לחרוץ גורלו של נער הנאשם ברצח אביו.

● **רוז ברנד** (ארמון דוד, תל־אביב) — ראה לעיל.

תשבץ העולם הזה 1080

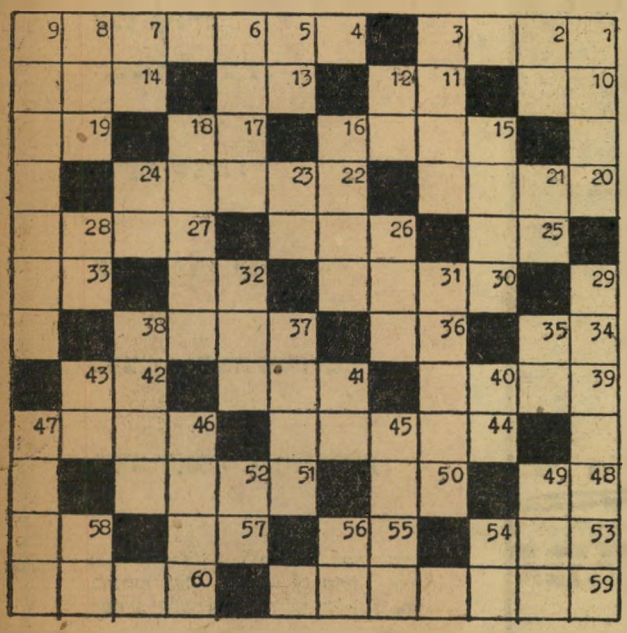

מאוזן: 1. מקום המתנה לאוטובוס; 4. מלך מגילתי; 10. קריאת הכאב; 11. מזל; 13. אוני; 14. מכס על סיגריות; 15. הר כנען, אך לא על היבשה; 17. סוד; 19. מספיק; 20. ריקוד עממי; 22. גאווה; 25. שש־עשרה; 26. אות עברית; 27. ציפור; 30. פיטום, אך במידות הגונות; 32. לחיל הים; 33. מתנה; 34. משחת גילוח; 36. מוסמך האוניברסיטה; 37. מתקומם; 39. מובן; 41. שונה; 42. ראשי תיבות של ראשי תיבות; 44. מתחיל בצבא; 46. סקי; 48. בקצה הזרוע; 50. מלת קריאה; 51. ידיעת עניין; 53. חיוני לכל מכונת מלחמה מודרנית; 55. דינה ליעקב; 57. מפעל חסכון; 58. צורה גיאומטרית; 59. איש מדע מדוייק; 60. שטח בין שני צדדים יריבים, שלא בבעלותם.

מאונך: 1. לה חמישה חומשים; 2. „דויד מלך ישראל .. וקיים"; 3. גולומב היה מצביאה; 5. חסכון צמוד; 6. נוהל נסיעה צבאי למכוניות; 7. אונטרמן לתל־אביב; 8. בין עובר לילד; 9. ברן היא בירתה; 12. מספיק; 15. שם פרטי, לנקבה; 16. אור הקודש; 18. ציפור; 21. יחידת חשמל; 23. סימן הרבות; 24. גוף שלישי, רבים; 26. של (חודש) זה; 28. קיים; 29. אוניברסיטה אנגלית; 31. חג שירה; 32. שגריר ישראלי; 35. טעם של שקדים מסויימים; 37. מאהל של חיילים; 38. רמה של קצין; 40. כמו 21, למעלה; 41. מלת ברירה; 43. סימן מובהק של אתר ארכיאולוגי; 45. מטבע רוסי; 46. אחת התפילות היומיות; 47. השארת עודף; 49. מיכל לנוזלים; 52. משפחה מוסיקאית גרמנית; 54. מאה ואחת; 56. האות האחרונה; 58. קהילה קדושה.

למבוגרים | קורס מזורז | נפתח ביתי